

Opinnäytetyö (AMK)

Toimintaterapeuttikoulutus

2023

Satu Haapakankare-Ryytty & Veera Välimäki

Sensorisen integraation terapia autismikuntoutuksessa

– artikkelimuotoinen opinnäytetyö

Opinnäytetyö (AMK) | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Toimintaterapeuttikoulutus

Syksy 2023 | 13 sivua

Satu Haapakankare-Ryytty & Veera Välimäki

Sensorinen integraatio autismikuntoutuksessa

- artikkelimuotoinen opinnäytetyö

Toimintaterapia on paljon käytetty palvelu autismikirjon häiriön lasten kuntoutuksessa. Vuonna 2023 julkaistussa Käypähoito-suosituksessa todetaan, että Sensorisen integraation viitekehystä käyttävä toimintaterapia (SI-terapia) saattaa ainakin lyhytaikaisesti parantaa autismikirjon lapsen toimintakykyä arjessa.

Artikkelimuotoisena opinnäytetyönä laadittiin artikkeliluonnos, jonka tilaajatahona toimi Turun Ammattikorkeakoulun toimintaterapeuttikoulutus. Artikkeliluonnoksen tavoitteena oli 1) tarkastella toimintaterapian roolia autismikuntoutuksessa vuonna 2023 julkaistun autismikirjon Käypä hoito-suosituksen valossa, 2) koota ajankohtaista kansainvälistä tutkimustietoa SI-terapiasta autismikuntoutuksessa sekä 3) esitellä SI-terapian vaikuttavuutta asiakasryhmän parissa. Artikkeliluonnoksen tarkoitus oli koostaa katsausartikkeliluonnos toimintaterapeuttien ammattiryhmälle, joka tarjoaa tutkimukseen perustuvaa tietoa SI-terapiasta autismikuntoutuksessa.

Artikkeliluonnokseen valitut tutkimukset osoittavat, että sensorisen integraation terapia on näyttöön perustuva interventio autismikirjon lasten kuntoutuksessa. Lisäksi voidaan tehdä johtopäätös, jonka mukaan SI-terapialla voi olla positiivinen vaikutus autismikirjolla olevan lapsen toimintakykyyn, motorisiin taitoihin, sosiaalisiin taitoihin, itsesäätelyyn ja hyvinvointiin.

Asiasanat:

Sensorinen integraatio, autismi, näyttöön perustuva toiminta

Bachelor's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Degree programme in Occupational Therapy

Autumn 2023 | 13 pages

Satu Haapakankare-Ryytty & Veera Välimäki

Sensory integration therapy in autism rehabilitation

- article-based thesis

Occupational therapy is widely used in the rehabilitation of children with autism spectrum disorder (ASD). The 2023 Current Care Guidelines highlight that Occupational therapy utilizing Sensory integration-therapy (SI-therapy) may improve the everyday functioning of children with autism spectrum disorder in the short term.

This thesis includes a plan and a draft of an article, which was subscribed by the Degree programme in Occupational Therapy in Turku University of Allied Sciences. The aim of this thesis was to 1) study the role of occupational therapy in the rehabilitation for autism spectrum customers according to the 2023 Current Care Guidelines, 2) summon current international research in the field of SI-therapy in autism rehabilitation and to 3) present the effectiveness of SI-therapy among the customer group.

The systematic reviews and randomized controlled trials elected to this thesis verify the Evidence-Based Practice of SI-therapy in the rehabilitation of ASD. In addition the findings support the effectiveness of SI-therapy in improving various aspects of functional performance, including motor skills, social skills, and self-regulation. Based on these studies SI-therapy can potentially have a positive impact on the functionality, behavior, social skills, and well-being of children with autism spectrum disorder.

Keywords:

Sensory integration therapy, autism, evidence-based practice

Sisältö

Käytetyt lyhenteet tai sanasto	5
1 Reflektio	6
1.1 Artikkelimuotoisen opinnäytetyön aihe	6
1.2 Tarkoitus ja tavoite	6
1.3 Tietopohjan perustelu ja käyttö	7
1.4 Kuvaus aineiston keräämiseen käytetyistä menetelmistä	7
1.5 Näyttöprosessin kuvaus	8
1.6 Pohdinta	9
2 Opiskelijan kuvaus ja arvio oppimisprosessista	11
Lähteet	13

Käytetyt lyhenteet tai sanasto

ASD	autism spectrum disorder, autismlkirjon häiriö (Käypä hoito 2023; Schoen ym. 2019, 7; Randell ym. 2019)
SI	sensorinen integraatio (Sity 2023)
ASI	Ayresin sensorinen integraatio (Schoen ym. 2019, 7; Sity 2023)

1 Reflektio

1.1 Artikkelimuotoisen opinnäytetyön aihe

Toimeksiantomme oli lähteä tarkastelemaan autismikuntoutusta toimintaterapian näkökulmasta, erityisesti sensorisen intergraation viitekehystä, Käypä hoito-suositukseen ja tuoreeseen tutkimustietoon nojaten.

Opinnäytetyöprosessimme käynnistyi keväällä 2023 artikkeliaiheen valinnalla. Ajankohtaista aiheeseen liittyen oli, että vuoden 2023 alussa julkaistiin uusi Käypä hoito -suositus koskien autismikirjon häiriötä, mikä myös lisäsi kiinnostustamme aihetta kohtaan. Ajankohtaisuuden lisäksi koimme tärkeäksi koota ajankohtaista tutkimustietoa aiheesta ammattiryhmämme käyttöön artikkelin muodossa.

1.2 Tarkoitus ja tavoite

Artikkelimuotoisena opinnäytetyönä laadittiin artikkeliluonnos, jonka tilaajatahona toimi Turun Ammattikorkeakoulun toimintaterapeuttikoulutus. Artikkelimuotoisen opinnäytetyön tarkoitus oli koostaa katsausartikkeliluonnos toimintaterapeuttien ammattiryhmälle, joka tarjoaa tutkimukseen perustuvaa tietoa ASI-terapiasta autismikuntoutuksessa.

Artikkeliluonnoksen tavoitteena oli 1) tarkastella toimintaterapian roolia autismikuntoutuksessa vuonna 2023 julkaistun autismikirjon Käypä hoito-suosituksen valossa, 2) koota ajankohtaista kansainvälistä tutkimustietoa ASI-terapiasta autismikuntoutuksessa sekä 3) esitellä ASI-terapian vaikuttavuutta asiakasryhmän parissa.

1.3 Tietopohjan perustelu ja käyttö

Autismikirjon (autism spectrum disorder, ASD) diagnostiikka on muuttumassa. Uusi autismikirjon Käypä hoito -suositus on julkaistu tammikuussa 2023, jonka toivotaan yhtenäistävän diagnosointiprosesseja. Useimmiten autismikirjon häiriö -diagnoosi saadaan varhaislapsuudessa. Autismitiedon karttuessa kuitenkin yhä useampi diagnoosin saaja on nuori tai aikuinen. (Autismiliitto 2023.)

Toimintaterapia on paljon käytetty palvelu autismikirjon häiriön lasten kuntoutuksessa. Uudessa Käypä hoito-suosituksessa todetaan, että Sensorisen integraation viitekehystä käyttävä toimintaterapia (SI-terapia) saattaa ainakin lyhytaikaisesti parantaa autismikirjon lapsen toimintakykyä arjessa. (Lönngqvist ym. 2023.)

Ayresin sensorisen integraation (ASI) viitekehystä hyödyntävä toimintaterapia on halutuimpia palveluita ASD-lasten kuntoutuksessa ja se on käytetyin lähestymistapa lasten toimintaterapiassa (Schoen ym. 2019, 9). Sensorinen integraatio pohjautuu A. Jean Ayresin teoriaan ja terapian toteutukseen. SI-teoria on toimintaterapian alan laajimmin hyödynnettyjä teorioita. (Sity n.d.)

Laatimassamme artikkelimuotoisessa opinnäytetyössä teimme katsauksen tuoreeseen autismikirjon Käypä hoito-suositukseen, sekä ajankohtaiseen kansainväliseen tutkimustietoon, jossa arvioidaan SI-terapian vaikuttavuutta autismituntoutuksessa.

1.4 Kuvaus aineiston keräämiseen käytetyistä menetelmistä

Tehtävämme oli tehdä näytönhakuja koostaen näytöuhaun tuloksista kirjallisuuskatsauksen omaisesti tietoa Ayresin sensorisen integraation hyödyntämisestä autismituntoutuksessa ja sen vaikuttavuudesta.

Asetimme seuraavat tutkimuskysymykset ohjaamaan artikkeliluonnoksen laatimista:

- 1) Miten vuonna 2023 julkaistu Käypähoito-suositus ohjaa SI-terapian käyttöä autismikirjon häiriön lasten kuntoutuksessa?
- 2) Mitä systemaattiset katsaukset ja satunnaistetut tutkimukset ovat osoittaneet SI-terapian vaikuttavuudesta autismituntoutuksessa?

Teoreettisen viitekehyksen luomista ohjasi asiasanat (sensorinen integraatio, autismi, näyttöön perustuva toiminta), jotka muodostimme artikkelin aiheen ja artikkelia ohjaavan opettajan kanssa käydyn ohjauskeskustelun pohjalta.

1.5 Näyttöprosessin kuvaus

Tarkoituksemme oli löytää aiheeseemme liittyen mahdollisimman tarkasti sopivia, tuoreita, sekä vahvaa näyttöä edustavia tutkimuksia. Teimme näytönhakuja seuraavista tietokannoista: Cochrane, Joanna Briggs Institute, Academic Search Elite, OTDBASE, Cinahl Complete, Medline Ovid, PubMed, Medic, Elsevier Science Direct, Terveysportti, OTSeeker sekä Pedro.

PICO-kysmyksen muodostimme seuraavasti: P: autism, I: sensory integration therapy, O: quality of life. Hakusanoina käytimme sanoja autism tai autis* AND sensory integration OR SI therapy OR sensory integration therapy. Osassa tietokannoista kyseisten hakusanojen tuottaman suuren osumamäärän vuoksi käytimme seuraavaa hakua: autism tai autis* AND sensory integration AND effect*. Samasta syystä osassa tietokantoja rajasimme hakua vuosilukujen perusteella kohdistuen tulokset mahdollisimman tuoreisiin tutkimuksiin. Lisäksi kohdistimme haut ainoastaan meta-analyysseihin, systemaattisiin katsauksiin tai satunnaiskontrolloituihin tutkimuksiin saadaksemme mahdollisimman vahvaa näyttöä edustavia osumia.

Valmiin artikkelisuunnitelman hyväksyimme artikkelisuunnitelman tekoa ohjaavalla opettajalla ja toimeksiantajilla, jonka jälkeen aloitimme artikkelin laatimisen. Aiheesta löytyi paljon tuoretta ja näytönasteeltaan korkeaa tutkimusta. Aikaa vei ASI-interventioita käsittelevien tutkimusten seulominen

muista sensorisia interventiomenetelmiä käsittelevistä tutkimuksista. Vaikka tämä rajasi useita tuoreita tutkimuksia pois, oli rajausta tarpeen rajallisten tutkimusresurssien ja validiteetin kannalta.

1.6 Pohdinta

Vuonna 2023 julkaistu Käypähoito-suosituksessa todetaan, että SI-terapia saattaa ainakin lyhytaikaisesti parantaa autismikirjon lapsen toimintakykyä arjessa. (Lönnqvist ym. 2023.) Artikkeliluonnoksessa käsitellyt tutkimukset ovat linjassa Käypä hoito-suosituksen kanssa. Lisäksi Schaaf ym. (2014) tutkimuksesta ilmenee, että SI-terapian myönteiset vaikutukset ovat nähtävissä vielä puolen vuoden kuluttua.

Artikkeliluonnokseen valitut systemaattiset katsaukset osoittavat, että ASI on näyttöön perustuva interventio ASD-lapsilla. Katsaukset vahvistavat sensorisen integraation terapian vaikuttavuutta autismikirjon lasten toiminnallisessa suorituskävyssä eri alueilla, kuten motorisissa taidoissa, sosiaalisissa taidoissa ja itsesääätelyssä. Myös artikkelisuunnitelmaan valitut satunnaistetut tutkimukset tukevat sensorisen integraation terapian näyttöön perustuvuutta lasten autismikuntoutuksessa. Yhteenvedon voidaan todeta näiden tutkimusten osoittavan, että sensorisen integraation terapialla voi olla myönteisiä vaikutuksia autismikirjon lasten toiminnallisuuteen, käyttäytymiseen, sosiaalisiin taitoihin ja hyvinvointiin.

Artikkelisuunnitelmaan valittuihin tutkimuksiin liittyen tunnistettiin myös rajoituksia sekä jatkotutkimustarpeita. Tutkimuksissa todettiin ASI-intervention vaikuttavuus autismikirjon lasten kuntoutuksessa, mutta samanaikaisesti tunnistettiin lisätutkimuksen ja pitkäaikaisseurannan tarve. Ainoa artikkelissa käsitelty jälkiseuranta toteuttanut tutkimus tutki terapiaa saaneita lapsia 6 kuukautta terapiajakson jälkeen. ASI-terapian pitkäaikaisvaikutuksista tutkitulla asiakasryhmällä ei löytynyt näyttöä valituista tutkimuksista.

Tämän lisäksi kirjallisuuskatsauksista ilmenee, että osa tutkimuksista kärsii metodologisista rajoituksista, kuten pienestä otoskoosta tai heikosta

tutkimusasetelmasta. Huomioitavaa myös on, että katsauksissa on käsitelty vain ennen niiden julkaisuvuosia tuotettuja tutkimuksia. Muiden sensoristen terapioiden kuin ASI-terapian vaikuttavuudesta autismikuntoutuksesta löytyy laajalti tuoretta tutkimustietoa, myös artikkelisuunnitelmaan valittuja artikkeleita uudempia tutkimuksia. Otanta artikkeliin rajattiin Käypä hoito-suosituksessa mainittuun ASI-terapiaan artikkelin toimeksiantajan toiveesta.

2 Opiskelijan kuvaus ja arvio oppimisprosessista

Aloitimme projektin keväällä 2023 ja viimeistelimme artikkelin syksyllä 2023. Valitsimme aiheen annetuista vaihtoehtoista omiin mielenkiinnon kohteisiimme perustuen. Sensorinen integraatio aiheena kiinnosti molempia. Autismikirjon Käypä hoito –suosituksen julkaisu tammikuussa 2023 teki aiheesta ajankohtaisen. Kokemuksemme työelämästä ja opinnoista olivat vaikuttamassa kiinnostukseemme autismikuntoutusta ja erityisesti lasten autismikuntoutusta kohtaan.

Aloitimme artikkelisuunnitelman teon pohtimalla yhdessä avainsanoja ja jakamalla haettavat tietokannat. Keräsimme aiheeseen liittyviä tutkimuksia ja teimme niistä tiivistelmiä. Toimeksianto noudatti kirjallisuuskatsauksen muotoa. Toimeksiantantajalta saimme palautteen tarkentaa tutkimusaihetta sensorisen integraation terapiasta Ayresin sensorisen integraation terapiaan. Näin ollen aineisto rajattiin käsittelemään vain Ayresin sensorista integraatiota, joka on suojattu tuotemerkki.

Tarkoituksemme oli löytää aiheeseemme liittyen mahdollisimman tarkasti sopivia, tuoreita, sekä vahvaa näyttöä edustavia tutkimuksia. Teoreettisen viitekehityksen luomista ohjasi asiasanat (sensorinen integraatio, autismi, näyttöön perustuva toiminta), jotka muodostimme artikkelin aiheen ja artikkelia ohjaavan opettajan kanssa käydyn ohjauskeskustelun pohjalta.

Teimme näytönhakuja Turun ammattikorkeakoulun tietokannoista ja toimintaterapia-alan tietokannoista. Kohdistimme haut ainoastaan meta-analyysseihin, systemaattisiin katsauksiin tai satunnaiskontrolloituihin tutkimuksiin saadaksemme mahdollisimman vahvaa näyttöä edustavia osumia.

Aineistoon pohjautuen laadimme artikkelisuunnitelman. Artikkelisuunnitelma sisälsi kirjallisuuskatsauksen satunnaiskontrolloituihin tutkimuksiin ja systemaattisiin katsauksiin.

Artikkelisuunnitelman pohjalta kirjoitimme artikkelin Duodecimin katsausartikkeliohjeiden mukaisesti. Ohjeet olivat selkeät ja niistä sai hyvän pohjan tieteellisen artikkelin laatimiselle. Artikkelia kirjoittaessa tarkastelimme artikkelisuunnitelmaa ja nostimme sieltä esille olennaisimmat asiat itse artikkeliin. Artikkelissa painotimme selkeyttä, luettavuutta ja yleistajuisuutta

unohtamatta lähdekirjallisuuden esilletuontia. Artikkelia tarjottiin julkaistavaksi Kuntoutus-lehteen syksyllä 2023.

Oppimisprosessina artikkelimuotoisen opinnäytetyön toteuttaminen oli erilainen, verrattuna perinteisen opinnäytetyön laatimiseen, josta molemmilla on entuudestaan myös kokemusta. Ajankäytöllisesti artikkelimuotoisen opinnäytetyön tekeminen ei paljonkaan poikennut perinteisestä opinnäytetyöprosessista, mutta koimme prosessin joustavammaksi ja itsenäisemmäksi. Lisäksi saimme prosessin myötä vahvistusta näytönhakutaitoihimme sekä harjoitusta tieteellisen artikkelin kirjoittamiseen, josta vain toisella meistä oli entuudestaan kokemusta.

Lähteet

Autismiliitto. 2023. Viitattu 29.3.2023 <https://autismiliitto.fi/autismi/diagnosointi/>

Ayres, Jean A. 2021. Aistimusten aallokossa. Sensorisen integraation häiriö ja terapia. 4. painos. PS-Kustannus.

Käypä hoito. 2023. Autismikirjon häiriö. Duodecim. Viitattu 21.3.2023
<https://www.kaypahoito.fi/hoi50131>

Lönnqvist M. & Salmenperä H. 2023. Autismikirjon lapsi ja sensorisen integraation terapia. Duodecim. Viitattu 8.9.2023
<https://www.kaypahoito.fi/nix03143>

Lönnqvist M., Sollasvaara R. & Salmenperä H. 2023. Toimintaterapia autismikirjon henkilöiden toimintakyvyn arvioinnissa ja kuntoutuksessa. Duodecim. Viitattu 27.3.2023 <https://www.kaypahoito.fi/nix03199>

Schaaf, R. C., Benevides, T., Mailloux, Z., Faller, P., Hunt, J., Van Hooydonk, E., ... & Kelly, D. (2014). An intervention for sensory difficulties in children with autism: A randomized trial. Journal of autism and developmental disorders, 44(7), 1493-1506. Satunnaiskontrolloitu tutkimus. Viitattu 6.5.2023.

Schoen S., Lane S., Mailloux Z., May-Benson T., Parham D., Smith Roley S. and Schaaf R. 2019. A systematic review of ayres sensory integration intervention for children with autism. Systemaattinen katsaus. Viitattu 28.3.2023
<https://www-ncbi-nlm-nih-gov.ezproxy.turkuamk.fi/pmc/articles/PMC6590432/>

Socada L. 2020. Autismikirjon häiriöt. Duodecim. Viitattu 22.3.2023
<https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00355>